

Ardeauul

Organ independent

Director :
Theodor Reculescu
Abonamente :
1 an : 150 Lei; Autorități
Bănel : 1000 Lei. Mari indu-
striei 2000 Lei anual.
Redacția și Administrația :
Arad, Str. G. M. Coandă 20.
Inscris în registrul publicațiilor
sub No. 23/1938 la Tribu-
nalul Arad.

Imul care vrea să facă binele cu de-a-sila Pledoarie pentru C.F.R.-iști

Discursurile dictatorilor au totdeauna darul de a ne impresiona în mod deosebit, atât pentru entuziasmul pe care îl fomentează, cât pentru extraordinara naivitate cu care adesea se desprinde din ele.

Întâmplător, de pildă, de curând am citit discursul d. Führerului, care ni se vorbește de pașii de dreptate, ca și cum ar vorbi de vreme rea sau sănătate.

Paletic, împrumutând ceva din aspectul demagogic, cu stări bine potrivite și cu o doză de efect, d. Hitler timp de aproape o oră s'a jucat cu Europa și autodeterminarea, ca și cum toată lumea ar fi fost o simplă feudă a imperiului german.

El a schimbat hotarele, i-a pus o anumită directivă, a venit asupra ei, i-a determinat limitele de expansiune, i-a indicat drepturile de alianță și i-a răsturnat toate tratatele.

Un fel de mic colț cu jucărele, căruia capriciile unui comandant globu, îi schimbă aspectul din moment în moment.

După cum însuși Dsa credea, d. Hitler este un pacificator.

Un pacificator sui generis.

Un pacificator care vrea să facă binele cu de-a-sila.

Și dacă cei pe care vrea să fericească nu se supun, înțeleg să întrebuițeze prin mijloace coercitive, spre să ducă la bun sfârșit planurile sale.

Prin urmare vrea să fericească lumea, — dar în spirit german.

Vrea autodeterminarea cu metoda brutală.

O vrea, dar nu pentru căței. Coloniile care au trăit desăvârșit vreme sub stăpânirea romană, nu se mai vor... arate și civilizate și de Führerul celui de al III-lea Reich.

Ele se preferă barbare, dar în libertate, decât civilizate, dar cu călușul în gură.

E tocmai reversul medaliei.

Autodeterminare pentru germani, dar și pentru celelalte națiuni pământene.

Dreptatea imanentă își face ul.

Totuși d. Hitler vrea o lărgă germană.

Dar cât de înțelepte au fost întele d. Mussolini: „Ni-ni nu trebuie să pro-nice soarta de două ori”.

Și cu toate acestea Führerul este „oltre il destino”.

Dar numai viitorul ne va arăta în ce măsură d. Hitler a provocat destinul.

R. Gorgan

Benito Mussolini

Dictatorul tip. Cu figura tăiată în stâncă și cu ochii în fulgere ca ai marelui Genghis Chan, cu bărbia omului de voință și un apreciabil dar al vorbirii, cu ținuta i majestuoasă, sfidătoare și mai ales cu activul înfăptuirilor ce i se datoresc, Mussolini avea șansa să devină cel mai popular dictator al lumii, luându-se la întrecere cu faima lui Scipio Africanul. Dacă o lumină mai nouă și mai strălucitoare nu l-ar fi lăsat în umbră. E tovarășul său: Hitler.

Mândria noastră de latine jignită. Dictatorul Mussolini să fi, îmbătrânit oare de și-a pierdut sprinteneala de altădată? Originalitatea lui de-acum câțiva ani să pară astăzi caraghiozică, numai pentru că lumea e ispitită să-l compare cu altul mai puțin complicat, dar cu atât mai eficace?

Tot greșeala Franței. Dacă Țara Galilor nu s'ar fi luat după „tinerelul” Eden când cu sancțiunile, D. Mussolini n'ar fi fost avizat să se adreseze Berlinului pentru a-i cere sprijin și n'ar fi fost tratat de Hitler ca de un frate... mai mare. Așa, i-a încăput pe mână și-acum — mai

(Continuare în pag. 3-a)

P. Selegean

Recenta ciocnire de trenuri din stația Ploiești — a nu știu câta în scurt timp, — pune pe tapet o chestiune gravă. În ajunul Crăciunului s'au întâmplat într-o singură zi trei accidente, dintre care cea dela Frecăței a fost catastrofală. Desigur că lumea, îngrozită de cele întâmplate, nu se mai pierde în labirintul încălțit care duce la cunoașterea adevărului, ci spumegă de mânie. Acuză, cum e de bănuț, personalul ceferist, ca fiind singurul vinovat de uciderea atâtor oameni.

Adevărul fiind cu totul altul, ne putem da seama de deprimarea morală a personalului căilor ferate, când se văd insultați și acuzați toți de-a valma, fără nici o deosebire.

Zilele acestea am primit la redacție o scrisoare, în care un ceferist își exprimă toată mâhnirea sa și ne roagă să cercetăm și să arătăm care-i adevărata stare de fapt.

Așa după cum întotdeauna am stat în slujba adevărului și de rândul acesta am purces într-o cunoașterea lui.

Și, pentru că noi știm că în asemenea cazuri oamenii se împart în tabere „pro” și „contra”, i-am ascultat pe toți și am tras concluziile ce credem că sunt mai aproape de adevăr.

Descoperirea vinovaților și sancționarea lor pentru partea de vină ce o au în faptul deja consumat — catastrofa — cade în competența Justiției. Noi vom cău-

ta să arătăm cari sunt cauzele pentru cari s'au înmulțit accidentele la C.F.R.

Lăsând la o parte intemperiiile naturii cari au distrus firele telegrafice și telefonice pe distanțe de sute de kilometri la Frecăței, trebuie să facem constatarea că personalul ceferist este — în mai ritatea cazurilor — stors de vlagă, întrucât nu i se respectă orele de odihnă prevăzute de lege.

În ultimii zece ani s'au făcut nemiloase reduceri de salarii, cu toate că, introducându-se trenurile automotoare traficul a crescut simțitor, iar unde înainte vreme erau 2-3 funcționari, azi a rămas numai unul singur. Este prin urmare ușor de priceput că din aceste cauze personalul dă un randament de muncă, din ce în ce mai redus și de o calitate inferioară, deci susceptibil de accidente.

Mai este apoi și o altă latură a chestiunii: deosebirea de salarizare. Personalul de mișcare, specializat timp de ani de zile la serviciul așa zis exterior, se refugiază prin birouri și pe la serviciile auxiliare ca: magazii de mărfuri, casse, etc. pentru mai multe motive: nu li se cere ca la mișcare o muncă titanică de zi și noapte, o muncă plină de răspundere, ș'apoi în serviciile interioare sunt mai bine salarizați.

Dar nu e numai atât. Personalul dela mișcare este și mai mult nedreptățit prin faptul că i se aplică amenzi și rețineri din salarii ce nemiluita. În felul acesta și

cel mai destoinic impieșcat contribuie la fondul amenziilor cu 5-10% lunar.

Apoi, primele de mișcare — înainte un adevărat stimulent — azi sunt reduse la sume derizorii: șefii de gară primesc zăbia 2-3 sute de lei lunar. Tot din cauza deselor amenzi, personalul dela mișcare e rău notat, ceea ce constituie o piedecă la înaintarea în grad.

Nu putem deasemenea înțelege de ce personalul specializat la serviciul exterior nu are dreptul de-a ajunge la conducerea de servicii. Știm că așa prevede legea dar nu e mai puțin adevărat că e o lacună.

Avansarea, după cum am spus se face greu. Dacă vre'unul mai norocos ajunge la categoria VIII apoi acolo stă până la pensionare, oricât ar fi de capabil. Dar nu tot așa se petrec lucrurile și cu tinerii titrați cari, după o vechime de 5-6 ani, trec din oficiu în categoria VIII și VII. și sunt implicit numiți conducători de servicii, peste personalul specializat, deși lor le lipsește complet rutina.

Iată cum se explică deci că după tragicul accident dela Frecăței, organele superioare au găsit cu cale să destituie din serviciu pe un tânăr inginer, conducător al serviciului de mișcare. Cât de bună ar fi fost măsura aceasta, dacă ar fi fost aplicată înaintea accidentului.

Așa dar, unui funcționar slab plătit, hărțuit de amenzi, demoralizat prin faptul că

(Continuare în pag. 3-a)

Th. Reculescu

E necesar subiectul în artă ?

de prof. Eugen Dublea

Intorcându-ne cu gândul la începuturile artei, — adică la încercările primitivilor de a reda ceea ce vedeau împrejurul lor, — găsim, că singura lor preocupare artistică era „delimitarea în spațiu” a subiectului ales, — lucru pe care-l făceau folosindu-se doar de linii.

Simple ori mai complicate, după răbdarea și dispoziția — nu se poate spune încă: cunoștințele — celui ce desena, fugarele lor notări sunt totuși expresia unui realism, cu neputință de întrecut chiar și de cei mai îndărătnici și mai bine înzestrați artiști din toate timpurile.

Săturându-se însă de zgărăieturile din caverne, — ce

nu redau decât conturul subiectului, — primul om care și-a dat seama ce-i mai lipsește pentru a se apropia mai mult de natură, a înțeles că-i trebuie „culoarea” — și a căutat s'o aștearnă la locul ei, făcând uz de anumite plante și flori.

Unele din aceste culori, au făcut corp comun cu subiectul — și l'au perfectat într-o tăta, încât desenele colorate de primitivi și găsite de curând în niște grote din Jugoslavia, par a fi executate acum de către un emerit desenator colorist modern. — Altele — și asupra acestora se întinde tot regretul nostru — au dispărut, lăsând cu toate acestea urme destul de eviden-

te de existența lor principală.

Dar, ce face uimește — și pe bună dreptate — pe cercetătorii grotelor jugoslave, sunt încercările de coloristică pură: colorațiuni decorative, formate numai din combinații de culori, excluzând complexamente chiar și ideea „subiectului”. — Ele vădesc un bun gust și un rafinament artistic, ce ne îndreptățesc să credem, că îndepărtații noștri strămoși n'aveau doar grija de hrană — pe care și o procurau ușor, ci și de îmbogățirea locului unde se adăposteau de fiecare, sau de intemperii.

Aceasta, mai dovedește că nimic nu e nou sub soare. Tot ce a fost, este — și va fi. Nu numai practica, dar nici teoriile nu s'au schimbat. Căci, fără să fi avut cunoștința de noile descoperiri, Hippo. Taine scria în cartea sa „Despre i-

dealul în artă” „... Prin ele înșile și în afară de întrebarea lor imitativă, culorile ca și liniile au un sens. O gamă de culori ce nu înfățișează nici-un obiect real, ca și un arabesc de linii ce nu imită nici-un obiect din natură, poate fi bogată sau slabă, elegantă ori greoaie. Impresia noastră variază cu împreunarea lor, împreunarea lor are deci o expresie. Un tablou este o suprafață colorată, în care diferitele tonuri și diferitele grade de lumină sunt răspândite cu o oarecare alegere, iată ființa sa intimă; că tonurile și gradele acestea de lumină fac figuri, draperii, arhitecturi, asta e pentru ele o proprietate ulterioară, ce nu împiedică proprietatea lor primitivă de ași avea toată importanța și toate drepturile” (Continuare în pagina 4-a)

E necesar subiectul în artă ?

(Urmare din pagina 1-a)
sale. Valoarea proprie a culorilor e deci enormă și atitudinea ce iau pictorii față de ea determină restul operei lor...

Poate că și din cauza acestei teorii, s'a declanșat - în ultimile două decenii - cea mai uluitoare dintre toate revoluțiile artistice: *reînnoirea la primitivism* pe căi din ce în ce mai lăturalnice. - Noile curente, ce s'au încetăținit în lumea întreagă - deși au luat ființă în Franța, Germania și Italia - au căutat să se depărteze cât mai mult de natură (excluzând o adesea cu desăvârșire) neținând socoteală decât de o anumită *armonie de culori*, ce nu e întotdeauna izbutită.

Înlăturând subiectul, ori mascându-l unui modernist au distilat culorile și le-au dat cea mai ciudată împerechere. Astfel, am avut ocazia să vedem - în oarecare expoziții, de care publicul mare s'a grăbit a se feri - monștri în loc de oameni, peisaje cu picioare ca dobitoacele, animale ce creșteau ca din pământ și păsări agățate de firmament, pe care de cele mai multe ori trebuia să le ghicești. Și toate

astea, în culori atât de frumoase, încât însăși sălbăteci de prin Africa și Australia le-ar fi privit ca pe ceva nedemn de ei.

Explicația ?
Românului îi place să maimuțarească pe străini, luând dela ei nu numai ce e bun, ci și mai ales ce e rău. El uită spusele aceluiasi H. Taine, care se exprimă destul de clar împotriva greșirii unei arte imprumutate: „*Artiștii fiind deosebiți de rasă, de spirit și de educație, sunt izbiți în mod diferit de același obiect; fiecare deosebește într'insul un caracter distinct; fiecare își formează despre el o idee originală, și ideea aceasta, manifestată în opera nouă, înalță deodată în galeria formelor ideale o nouă capodoperă, ca un nou zeu într'un olimp ce se credea complet...*”

Se cuvine deci, ca fiecare popor să practice arta proprie ființei lui fizice, și să se gândească la faptul, că oricât de decorativă ar fi o *artă fără subiect*, ea nu are vitalitatea aceleia, care unește *tratarea artistică, cu subiectul natural*. Prof. E. Dublea

Modificarea liniei de autobuse

ARAD. — Ca o măsură de raționalizare a liniilor comunale de autobuse, Direcțiunea Intreprinderii Comunale, a luat măsuri ca începând de la 1 Februarie 1939. Linia No. 8., care avea traseul până la str. Pioneerilor, se desfășurează. În schimb, pe linia No. 6, cele două autobuse vor circula pe trasee diferite și anume: un autobuz va circula pe actualul traseu: „Teatrul comunal” — str. Eminescu — str. Calvin — str. Dorobanților — Cimitirul Pomenirea”, iar celălalt autobuz va circula prin noul traseu: „Teatrul comunal — Piața

Avram Iancu — str. Mețianu — Piața Catedralei — str. Gojdu — str. Cogălniceanu — Calea Șaguna — str. Dorobanților — Cimitirul Pomenirea”. Plecățile vor fi tot la 15 minute de la fiecare cap de linie, Tariful rămâne același, adică o secție, deci 4 — lei pe întregul traseu, indiferent că trece prin str. Calvin ori prin str. Cogălniceanu. — Pe fiecare autobuz o pancartă explicativă va arăta traseul pe unde circula. Prin această măsură și călătorii de pe fostă linie No. 8, sunt serviți, deoarece și pe acest traseu au un autobuz.

Despre concursul de coruri

Am subliniat în câteva rânduri inițiativele frumoase și realizările practice ale domnului col. Mihail Dobriceanu, prefectul județului Arad.

De curând, domnia sa a luat o nouă inițiativă: organizarea unui concurs de coruri și famfare în județul nostru. Numai că se încearcă de către oameni din cei cari aspiră la mărișoare personale, compromiterea acestei frumoase inițiative. Ca din pământ, a fost reinviată o așa zisă „Uniune a corurilor și famfaelor”, care dela înființare și până azi n'a activat în nici un fel și s'a încercat — sperăm că până la urmă n'a reușit — să se mistifice adevărul, luându-se la proces verbal că acest concurs se va organiza de către

amintita „Uniune”, sub patronajul prefecturii.

E de notat că „Uniunea” are în frunte un comitet compus din membrii unei singure familii, plus câțiva dintre cei cari au încercat mistificarea. Procedeele de acest fel sunt revoltătoare, mai ales când asociațiile competente — cum e „Astra” — n'au fost consultate.

Concursul de coruri trebuie să constituie o adevărată sărbătoare națională și trebuie să se organizeze de care oficialități pentru că să avem chezașia seriozității cu care trebuie să se săvârșească orice act important la granița de Vest.

Acțiunea Teatrului Românesc al Aradului

PROGRAM:

Sâmbătă, 4 Februarie: **CLOWNUL** cu dl. Ion Finteșteanu, societar al Teatrului Național din București.
Joi, 9 Februarie: **MANSARDA** cu ansamblul Teatrului Național din Cluj.
Luni, 13 Februarie: **UMBRA** cu Teatrul Național din Cluj.
Miercuri, 18 Februarie: **UNEROU** de N. Kirilescu și matineu: **ION AL. VĂDANEI** de N. Kirilescu.

Comentarii-Polemici

O scrisoare pierdută. E vorba de scrisoarea de dragoste pe care d. P. Selegean trebuia să o publice în numărul trecut al revistei „Innoirea”.
Domnișoara dela poștă și-a însușit-o crezând că ei îi este adresată.

În cele din urmă, însă, a văzut acum devine cazul și a înmănat-o . . . adresantului, așa că acum vom avea plăcerea să o savurăm (scrisoarea nu domnișoara) în numărul actual al revistei domnului T. Vuia.

D. Tiberiu Dragoș este unul dintre cei mai simpatici avocați din Arad. Nu fiindcă ne este prieten, ci pentru că natura ghibușă l'a împovărat cu acest „defect”.

Totuși nu are o clientelă cu . . . „dare de mână”, — ne spunea Dsa odată.

Noi credem că ar prefera o clientelă . . . cu dare de parale, că mâna poate să i-o dea orcine.

Un ziar din localitate, care foarte bine s'ar putea intitula „buletinul săptămânal al reclamaiei” încearcă să cocheteze cu noțiunea *civism*.

Nu crede că această noțiune a cam stat la răcoare ?

Divulgăm! . . . Domnul F. G. P. e ziarist 100% deoarece își câștigă existența numai de pe urma scrisului . . . acasă după bani ?

D. Codreș „discută” anumite chestii în „Buletinul Săptămânal al Reclamei” și pretinde că „face” gazetărie.

Ceea ce produce d. Codreș, are corespondent în mai toate limbile. În germană spre exemplu, se traduce prin „Die Katastrophe”.

Reproducem o perla din opera d-lui Codreș, respectându-i, bineînțeles, ortografia și punctuația:

— *Cămașa scoasă din firele de cânepă cultivată de plugar, pălărie de paie, brâul de lană înlocuiesc oricând pantalonii și cămașa falsă a comercianților; gata a ridica banul ce depășește mult valoarea stambei lui.*

A dracu' cămașa aia falsă de pe pielea afurisită a comerciantului. Auzi d-ta, să ridice ea banul (e cam lungă de mână!) ce depășește cu mult valoarea stambei lui. (Comercianții din satul d-lui Codreș, sunt făcuți dintr'o stambă mai . . . valoroasă, după oate putem deduce).

Tot dela Codreș, citire:
— *Istoria poporului român este plină de fapte mărețe. Sentimentul dragostei față de aproapele său l'a avut întotdeauna drept deviza a vieții. Nici când n'a întârziat să-și arate din belșug această iubire pe celălalt magistral de*

Mântuitorul.

Apoi cât privește marea iubire a Mântuitorului față de oameni, asta așa-i d-le Codreș că să fi fost un altul în locul Lui, de mult te ar fi trăznit.

Domnul Petre Selegean ne spune că se desolidarizează de toate acțiunile, de toate asociațiunile, de toate breslele, de toate grupurile mai mari sau mai mici, de tot păenjenitul de intrigi ce ornează cerul sumbru al orașului marilor idealisti. . . .

L'am prins! Vrea și el să devină . . . președinte! Măcar și de unul singur.

Domnul T. V., vorbind în editoriatul revistei „Innoirea” despre adevărata luptă, ne spune că ea este „disimulată sub amabilități și ilealități candidate”.

Curat „pro domo”, coane lancule.

Tot în „Innoirea” — Nr. 8 din 15 Ian. 1939 — d. Petre Pascu semnează două pagini de puncte și linii. . . elogioase despre mai toți confrății cu care Dsa e în bune relațiuni.

Cum s'ar zice: o mână spală pe alta. . . .

De multă vreme se protestează prin Presă contra stălcirii de către minoritari a limbii române.

Îe străzi s'au lipit acum niște afișe, în fruntea cărora citim: „Acțiunea Teatrului Românesc al Aradului”.

Chestiunea este oarecum nelămurită: Avem în Arad un teatru românesc a cărui acțiune s'o înregistrăm, sau e vorba numai de o acțiune pentru sprijinirea în Arad a celor ce fac teatru românesc ?

Refuzăm să credem că ar putea fi vorba de o mistificare — pentru că nu vedem pe cei cari ar avea interesul s'o facă — dar atunci, pentru Dumnezeu, să vorbim românește.

Sau chestia asta îi privește numai pe minoritari ?

„Du sublime au ridicules n'y a qu'un pas” — spune Napoleon.

Cine l'o fi îndemnat pe Radu Baltag să umble ?

Amicul Negură a propozice-se, d-lui Miclea să înființeze în comitetul secțiunii Aradului.

Cu alte cuvinte: a pus getul pe rană.

Se vestește apariția nou cotidian la Arad.

Pentru când . . . pancuțul ?

Reîntronarea adevărului

— D. Ion I. P. nu s'a reținut din comitet, cum cum încomitetul, că Radu Baltag să denatze adevărul, ci după ce i citit art. 24 din legea breslor a fost rugat să cedeze. Asta . . . ca să nu se

Comitetul breslei, cu Miclea, fără prihană. Același comitet, fără Miclea, — incalificabil.

Explicabil: dacă orașul nu ar fi prevestit „pogorârea” pe pământ a lui Miclea, rele Universități nu ar fi avut rațiunea de a exista.

Domnul Tiberiu Vuia a rit că nu i a reușit planul

finit prin expresiunea „or et impera” se complacem într'o „splendide catation”, fulguind marginele lozofice asupra întregului cessus de constituire a unei de breaslă din Arad.

E minunată atitudinea mului care știe să câștige când pierde.

Radu Baltag (Simion Mădăruș) — după stil — jubilează.

dl. Al. Negură, i-ar fi dat d-lui Miclea să întrețină vârsta potrivită — între 20 și 30 ani — așa cum cere legea comitetul secției de bresle ziaristilor, din Arad.

Iată deci că și bătrânii, bună la ceva, cu tot ce trebuie să facem recităm că propunerea a pornit d. T. Vuia, patronul ritual.

Râzi că te

La colțul repede

BANCHERUL. — Și cine-mi garantează că ai să-mi restituie banii pe cari ți-i împrumut.

SOLICITATORUL. — Cuvântul de onoare ai unui om cinstit nu vă ajunge ?

BANCHERUL. — Ba da. Dar unde-i acel om ?

Doi nebuni sunt concediați de la bașmuc — ca vindecați.

La poartă se despart cu următoarele cuvinte.

— În definitiv am stat atâta timp împreună și nu ne-am recomandat.

Imi dai voie — Ionescu ? — Ionescu ?

Da, Ionescu. Se pronunță cu i dela căprar.

PROFESORUL. — Va să zică tu ai scris pe tablă că sunt un bou ?

ELEVUL. — Da, profesor.

PROFESORUL. — Ei, că ai avut curajul să risiești adevărul, te laudăm data asta.

O maimuță și un câine se luaseră la ceartă.

Într'un moment, papagalul pentru frumusețea lui mușcă striga:

— Eu ! Pentru că sunt

cută co omul, fața mea e ca a lui, umbletul meu e ca al lui, — în fine, îl imită te punctele de vedere!

Iar papagalul:

— Toate astea sunt adevărate, dar eu vorbesc

— Ei taci ! răcnesc cu Dar eu, de cinci minute fac aici: nu vorbesc ?